

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آموزش قرآن

پنجم دبستان

طبق مصوبه‌ی جلسات ۶۷۷ و ۸۴۴ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب توسط آموزگار پایه، طی ۳ جلسه در هفته تدریس می‌شود.

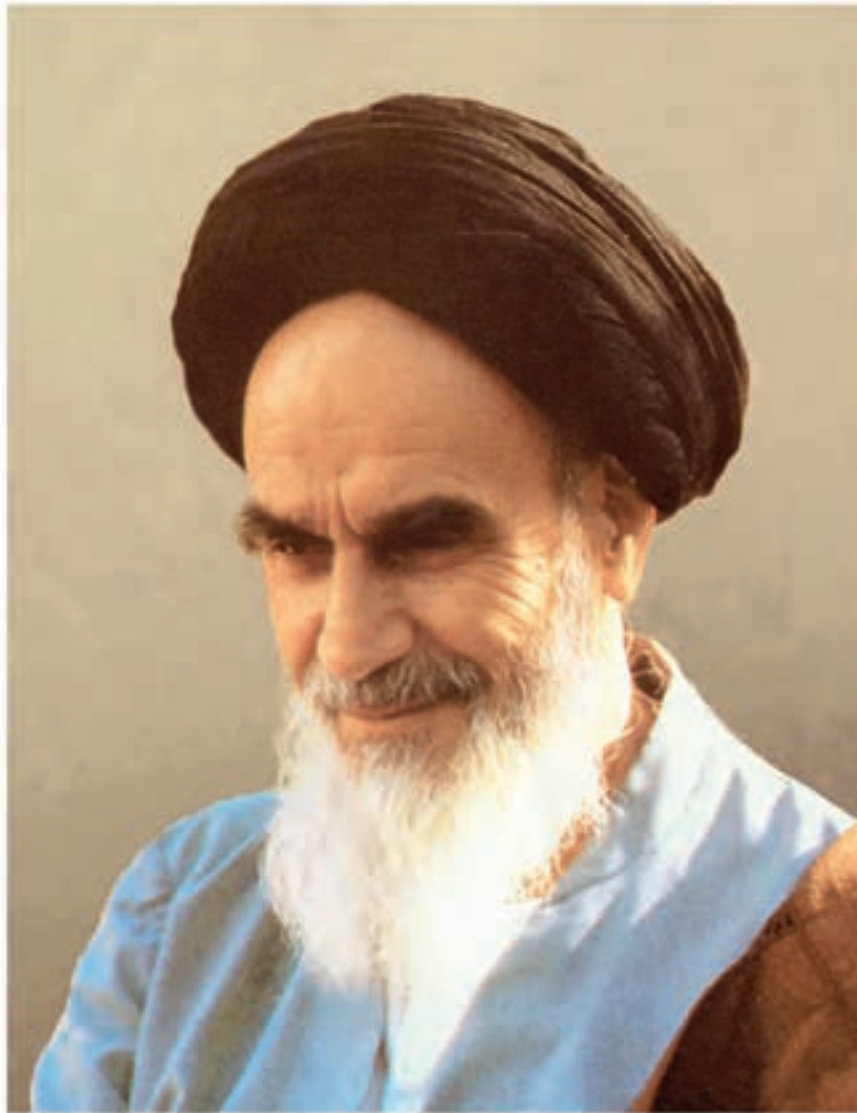
وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب:	آموزش قرآن پنجم دبستان - ۴۹/۷
پدیدآورنده:	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:	ابوالفضل انوشه‌پور، الهه ستوده، غلامعباس سرشورخراسانی، سیدمهدی سیف، رضا نباتی و مسعود وکیل با همکاری: محمد قدوسی (اعضای گروه تألیف) - طیبیه حمزه‌بیگی (کارشناس آموزش دوره‌ی ابتدایی) - محمدکاظم بهنیا (ویراستار)
مدیریت آماده‌سازی هنری:	اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی:	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) - امیر نساجی (نگارنده) - طراح گرافیک و طراح جلد - نفیسه شهدادی، امیر نساجی (تصویرگران) - خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) (عکس) - راحله زادفتح‌اله (صفحه‌آرا) - فاطمه باقری‌مهر، زهرا رشیدی‌مقدم، علیرضا کاهه، زینت بهشتی‌شیرازی، حمید ثابت کلاچاهی، فاطمه رئیسیان فیروزآباد (امور آماده‌سازی) - بر اساس مصحف مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران (رسم الخط صفحات قرآن کامل)
نشانی سازمان:	تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۹-۱۱۶۱۳۱۸۸۸، دورنگار: ۰۹۲۶۶۰۸۸۳، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ناشر:	شرکت افست: تهران - کیلومتر ۴ جاده آبدلی، پلاک ۸، تلفن: ۰۹۳-۷۷۳۳۹ دورنگار: ۰۹۷-۷۷۳۳۹، صندوق پستی: ۱۱۱۵۵-۴۹۷۹
چاپخانه:	شرکت افست «سهامی عام» (WWW.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ:	چاپ نهم ۱۳۹۷
برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.ir یا www.irtextbook.com مراجعه نمایید.	

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۹۶۴-۰۵-۱۷۶۷-۴ ISBN 964-05-1767-4

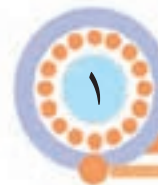

فرزندم!

قرآن، انسان را به اخلاق و خوبی دعوت می کند.

پیش‌گفتار

۱-۹

یادآوری
نماز در قرآن

۱۰-۱۷

سوره‌ی قمر (۵۵-۵۰) و سوره‌ی الرحمن (۱۶-۱)، یادآوری وقف بر حرکات
خواندن روزانه‌ی قرآن، سوره‌ی الرحمن (۴۰-۱۷)

۱۸-۲۵

سوره‌ی اعراف (۱۸۸-۱۹۵)، یادآوری وقف بر سهوی
خواندن روزانه‌ی قرآن، سوره‌ی اعراف (۲۰۶-۱۹۶)

۲۶-۳۵

سوره‌ی هود (۶۲-۵۴)، یادآوری وقف تہ
قصه‌ی آیه‌ها، بشارت
خواندن روزانه‌ی قرآن، سوره‌ی هود (۷۱-۶۳)

۳۶-۴۳

سوره‌ی انعام (۱۵۷-۱۵۲)، التقاء ساکنین
خواندن روزانه‌ی قرآن، سوره‌ی انعام (۱۶۵-۱۵۸)

۴۴-۵۱

سوره‌ی نساء (۱۷۶) و سوره‌ی مائده (۲-۱)، یادآوری حروف مقطعه
خواندن روزانه‌ی قرآن، سوره‌ی مائده (۵-۳)

۵۲-۶۱

سوره‌ی بقره (۲۵۹-۲۵۷)، یادآوری مدّ
قصّه‌ی آیه‌ها، عزّیر زنده می‌شود
خواندن روزانه‌ی قرآن، سوره‌ی بقره (۲۶۴-۲۶۰)

۶۲-۶۹

سوره‌ی رعد (۴۳) و سوره‌ی ابراهیم (۵-۱)، وقف برّ ا و ّ ی
خواندن روزانه‌ی قرآن، سوره‌ی ابراهیم (۱۰-۶)

۷۰-۷۷

سوره‌ی نحل (۹۳-۸۸)، یادآوری التّقاء ساکنین
خواندن روزانه‌ی قرآن، سوره‌ی نحل (۱۰۲-۹۴)

۷۸-۸۵

سوره‌ی انفال (۸-۱)، یادآوری مد
خواندن روزانه‌ی قرآن، سوره‌ی انفال (۱۶-۹)

۸۶-۹۵

سوره‌ی شعراء (۶۰-۴۰)، یادآوری وقف
قصّه‌ی آیه‌ها، عاقبت فرعون و فرعونیان
خواندن روزانه‌ی قرآن، سوره‌ی شعراء (۸۳-۶۱)

۹۶-۱۰۴

سوره‌ی انبیاء (۱۰-۱)،
خواندن روزانه‌ی قرآن، سوره‌ی انبیاء (۲۴-۱۱)
دعای ختم قرآن

۱۰۵-۱۱۹

قرآن در تابستان، سوره‌ی یوسف علیه‌السلام (۱۱۱-۱)

۱۲۰-۱۲۲

فهرست کلمات ترجمه شده در کتاب‌های آموزش قرآن پایه‌های دوم تا پنجم ابتدایی

نام و نام خانوادگی :

نام کلاس :

نام مدرسه :

نشانی مدرسه :

نام معلم :

دانش آموزان عزیز

سعی کنیم همه ی کتاب های درسی خود، به ویژه کتاب آموزش قرآن را که حاوی آیات نورانی قرآن کریم است به خوبی نگهداری کرده و در رعایت پاکیزگی و احترام به آن بکوشیم. هم چنین خوب است در زنگ قرآن، همیشه با وضو باشیم.

شایسته است این کتاب را در کتابخانه ی خود نگهداری کنید یا در پایان سال تحصیلی به مدرسه تحویل دهید.

همکاران عزیز و دانش آموزان گرامی

این کتاب به وسیله ی یک حلقه نوار آموزشی، که قبلاً در اختیار سازمان های آموزش و پرورش استان ها قرار گرفته است، تدریس می شود. استفاده از این نوار آموزشی در خارج از کلاس نیز توصیه می شود؛ دانش آموزان عزیز می توانند با همکاری معلم محترم نسبت به تهیه ی سی دی آموزش قرآن پایه ی پنجم، از طریق نمایندگی های انتشارات مدرسه در تمام شهرستان ها اقدام کنند.

پیش‌گفتار

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله :

همانا من در میان شما دو گوهر گران‌بها می‌گذارم؛ کتاب خدا و اهل بیت؛
این دو هرگز از هم جدا نمی‌شوند تا نزد حوض کوثر، بر من وارد شوند.

مُسند احمد، ج ۲، ص ۱۴

پدر و مادر گرامی

با اهدای سلام و آرزوی توفیق و سلامتی برای شما خانواده‌ی محترم، خداوند را سپاس می‌گوییم که فرزند عزیزمان یک سال تحصیلی دیگر را با موفقیت پشت سر گذاشته است و اینک در پایه‌ی پنجم، در کنار سایر دروس، آموزش قرآن را ادامه می‌دهد.

فرزند، هدیه و امانت الهی است که خداوند مسئولیت تربیت او را بر عهده‌ی پدر و مادر نهاده است و شما والدین محترم، قسمتی از این حق و مسئولیت خویش را در اختیار اولیای مدرسه قرار داده‌اید. همه‌ی ما باید با پذیرش امر خطیر تعلیم و تربیت فرزندانمان، این بار امانت را به سلامت به سر منزل مقصود برسانیم تا ان‌شاءالله از این غنچه‌های بهشتی، باغ‌ها و بوستان‌های پرتراوتی که مظهر رحمت و خیر خداوند است، پدید آید.

قرآن کلام و پیام خدا، میزان حق و باطل، دستورالعمل زندگی و رحمت حق برای همه‌ی جهانیان است. آموزش و پرورش برنامه‌ای منظم تدوین کرده است تا همه‌ی دانش‌آموزان به یادگیری قرآن علاقه‌مند شوند و بتوانند در آینده قرآن را روان و زیبا بخوانند، به تدریج معنای کلام خداوند را درک کنند و با تلاوت روزانه‌ی آن، همیشه خود را در پناه هدایت خداوند قرار دهند. برنامه‌ی جدید آموزش قرآن با ویژگی‌های زیر، در صدد آن است که به لطف الهی زمینه‌ی انس دائمی دانش‌آموزان را با قرآن کریم فراهم آورد.

۱- در این برنامه، جامعیت آموزش قرآن موردنظر است؛ یعنی علاوه بر توانایی روخوانی و روان‌خوانی، به سایر جنبه‌های ضروری و پرجاذبه‌ی آن، مانند زیباخوانی، درک معنای آیات و آشنایی با داستان‌ها و معارف قرآنی نیز توجه می‌شود.

۲- کسب مهارت خواندن قرآن نیاز به استمرار، تکرار و تمرین دارد. از این‌رو، ساعات آموزش قرآن در طول هفته توزیع شده است، به نحوی که نباید قرآن فقط در یک روز هفته آموزش داده شود.

۳- به منظور ایجاد انس دانش‌آموزان با قرآن کریم، از داستان‌های زیبا و پرمعنای آن و هم‌چنین از عبارات کوتاه، زیبا و حکمت‌آمیز قرآن استفاده شده است.

۴- با استفاده از ضبط صوت و نوار آموزشی، دانش‌آموزان صوت زیبای قرآن را می‌شنوند و همراه نوار می‌خوانند. این امر بر جاذبیت و کیفیت آموزش می‌افزاید.

انتظار ما از شما اولیای گرامی

- ۱- همان‌طور که همه‌ی ما خواندن نماز و گرفتن روزه را به‌صورت عملی از پدر و مادر خود آموخته‌ایم، کودکان ما نیز خواندن قرآن و نماز را از ما می‌آموزند. از شما پدر و مادر عزیز انتظار می‌رود که با خواندن روزانه‌ی قرآن کریم، الگوی شایسته‌ای برای کودک خود باشید. آن‌ها باید احترام به قرآن و کوشش در راه آشنایی با آن را از ما بیاموزند و با مشاهده‌ی اخلاق و رفتار ما، درک کنند که همه‌ی ما می‌خواهیم آن‌گونه باشیم که خدا دوست دارد. آن‌ها باید علاقه به قرآن، محبت به خدا، مهربانی به مردم و اخلاق و رفتار اسلامی را عملاً از بزرگ‌ترها بیاموزند.
 - ۲- از فرزندتان بخواهید آن‌چه را از قرآن در مدرسه آموخته است برای شما بازگو کند. از او بخواهید آیات و عبارات قرآنی هر درس را از روی کتاب نشان دهد و به‌صورت روان و معمولی برای شما بخواند. دقت کنید، شما نباید آیات و عبارات قرآنی را برای او بخوانید تا او به تقلید از شما بخواند. آموزگار نیز آیات قرآن را برای دانش‌آموزان نمی‌خواند، بلکه خود دانش‌آموزان به کمک آن‌چه آموخته‌اند، می‌توانند عبارات قرآن را بخوانند. اگر فرزند شما در خواندن کلمات، اشتباهی داشت، از او بخواهید که دوباره آن را با دقت بخواند تا خود به اشتباهش پی‌برد و آن را اصلاح کند.
 - ۳- در هر درس، یکی از عبارات زیبا، کوتاه و حکمت‌آمیز قرآن به‌نام پیام قرآنی آمده است. حفظ پیام‌های قرآنی و ترجمه‌ی آن‌ها نیز الزامی نیست؛ ولی اگر فرزند شما به حفظ این پیام‌ها علاقه‌مند است، او را به این کار تشویق کنید تا به تدریج آن‌ها را سرلوحه‌ی زندگی خویش قرار دهد. ضمناً حفظ پیام‌ها، او را برای شرکت در مسابقات قرآن نیز آماده می‌کند.
 - ۴- از فرزندتان بخواهید داستان‌های کتاب را که برای ایجاد انس و علاقه‌ی بیش‌تر به قرآن و فهم و درک مفاهیم آن است، از روی کتاب برای شما بخواند و به کمک تصاویر برای شما تعریف کند. این کار علاوه بر آموزش قرآن، موجب تقویت مهارت‌های خواندن و گفتن در زبان فارسی نیز می‌شود.
 - ۵- برخی از آیات دروس به‌طور نسبتاً ساده ترجمه شده است. این ترجمه‌ها برای مطالعه‌ی آزاد است و دانش‌آموزان موظف نیستند ترجمه‌ی این آیات و هم‌چنین مفاهیمی را که در بخش «کار در کلاس» هر درس آمده است، حفظ کنند و نباید در ارزش‌یابی پایانی از این‌گونه ترجمه‌ها و مفاهیم پرسش شود. بدیهی است در صورتی که فرزند شما به یادگیری این مطالب علاقه نشان داد، یاری و تشویق او بسیار مفید است.
 - ۶- آموزگار فرزندتان آمادگی دارد که تجارب و اطلاعات خود را برای توفیق هرچه بیش‌تر فرزندتان، با کمال افتخار در اختیار شما قرار دهد. شما نیز از میزان موفقیت فرزندتان جویا شوید.
- به این امید که فرزند شما در آینده، انسانی بزرگ، با ایمان، بنده‌ی خالص خدا، خدمتگزار مردم و باقیات الصالحات برای همه‌ی ما باشد.

پیامبر اعظم اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :
مُعَلِّمُ الْقُرْآنِ وَ مُتَعَلِّمُهُ، يَسْتَعْفِرُ لَهُ، كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى الْحَوْتُ فِي الْبَحْرِ
همه‌ی موجودات عالم حتی ماهی در دریا، برای کسی که قرآن را یاد می‌دهد
و کسی که قرآن را یاد می‌گیرد، از خدا طلب آمرزش می‌کند.

مُستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۳۵

همکار و آموزگار گرامی

با اهدای سلام و آرزوی توفیق و سلامتی برای شما همکار محترم، به منظور موفقیت هرچه بیش‌تر در آموزش قرآن، توجه شما را به برخی نکات مهم جلب می‌نمایم. هر چند تفصیل این مطالب در کتاب راهنمای معلم ارائه می‌شود، ولی امید است در این‌جا بیان مختصر این نکات، مفید باشد.

پیش از انجام هر کاری بر خدا توکل کنید و به لطف و رحمت او امیدوار باشید و بدانید هرکس که در راه خدا تلاش کند قطعاً خدا او را راهنمایی می‌کند و همیشه پشتیبان نیکوکاران است.

مهم‌ترین مسائل مربوط به آموزش این کتاب به شرح زیر است. توجه و عمل به این امور، ضامن موفقیت بیش‌تر شماست.

مراحل تدریس

برای تدریس، تمرین و پژوهش هر درس، سه یا چهار جلسه در نظر گرفته شده است. از این‌رو، هر درس را طبق بودجه‌بندی پیش‌بینی‌شده طی مراحل زیر آموزش دهید.

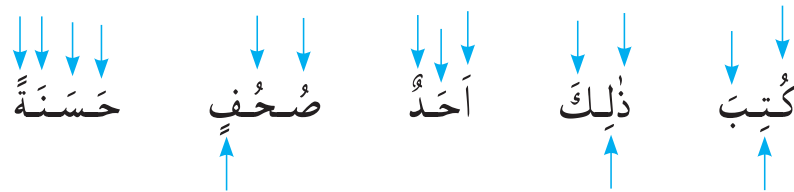
جلسه‌ی اول

روخوانی و قرائت

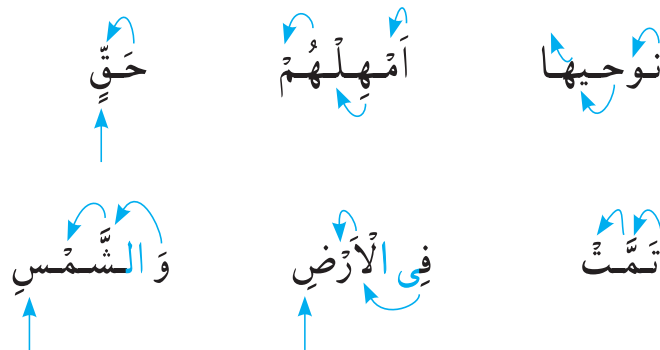
- ۱- پیش‌خوانی: از دانش‌آموزان هر میز بخواهید در ظرف چند دقیقه آیات درس را به آرامی برای یکدیگر بخوانند.
 - ۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز یک سطر از آیات درس را می‌خواند، اگر دانش‌آموزی اشتباه خواند، بلافاصله اشتباه او را تصحیح نمی‌کنیم؛ بلکه فرصت می‌دهیم تا خود، اشکال خویش را رفع کند.
- در این مرحله هر دانش‌آموز با توجه به توانایی خود، آیات را با قرائت یا به صورت ساده و شمرده می‌خواند. در این قسمت آن‌چه اهمیت دارد، آشنایی دانش‌آموزان با آیات درس و تلاش برای خواندن آن‌هاست. سعی شود در این قسمت، هر دانش‌آموز یک سطر از آیات را بخواند.

رفع اشکالات روخوانی: در صورتی که تعدادی از دانش‌آموزان در خواندن برخی از کلمه‌ها و ترکیب‌ها مشکل داشتند، این گونه کلمات یا ترکیب‌ها را روی تخته بنویسید و با نشان دادن صحیح حروف و حرکات از دانش‌آموزان بخواهید، آن کلمه را به صورت دسته جمعی و بخش بخش بخوانند تا در خواندن آن‌ها تسلط لازم را پیدا کنند. شیوه‌ی صحیح اشاره کردن به بخش‌ها به شرح زیر است:

اشاره‌ی ثابت: اشاره‌ی ثابت به صداها‌ی کوتاه، الف کوچک و تنوین، مانند:

اشاره‌ی متحرک: اشاره به صداها‌ی کشیده، حرف ساکن و تشدید که دست مطابق فلش‌ها حرکت می‌کند، مانند:

توجه کنید فلش‌ها محل و شیوه‌ی اشاره کردن را نشان می‌دهد و نباید هنگام تدریس این فلش‌ها کشیده شود. برای کسب اطلاعات بیشتر در این مورد، می‌توانید به پیش‌گفتار کتاب آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی کد ۱۲/۱ مراجعه کنید.

۳- پخش قرائت، استماع و جمع‌خوانی: آموزگار در صورت در اختیار داشتن امکانات لازم، قرائت آیات درس را پخش می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهد همراه با آن بخوانند. دانش‌آموزان همراه الگو، متن آیات را نشان می‌دهند و خط می‌برند، به این ترتیب گوش دانش‌آموز آیات را می‌شنود، چشم او آیات را می‌بیند و زبان او آیات را تلفظ می‌کند.

تذکر ۱: آموزگار باید هنگام پخش قرائت، برخط بردن و خواندن دانش‌آموزان نظارت کند.

تذکر ۲: بهتر است از دانش‌آموزان بخواهید که در زمان هم‌خوانی با قرائت الگو، صدای خود را خیلی بلند نکنند تا بتوانند صدای آن را خوب بشنوند.

۴- فردخوانی قرائت آیات درس: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر را به صورت انفرادی بخوانند. آن‌ها را تشویق کنید مانند قرائت الگو بخوانند، ولی بر آن‌ها سخت‌گیرید؛ دانش‌آموزی که آیات را به صورت معمولی می‌خواند نیز مورد تشویق قرار می‌گیرد. چنانچه برخی از دانش‌آموزان در خواندن برخی کلمات، مشکل داشتند به شیوه‌ی رفع اشکالات روخوانی عمل کنید.

جلسه‌ی دوم

الف - بخش قرائت، استماع و جمع‌خوانی: دانش‌آموزان، در صورت امکان قرائت آیات درس را از لوح فشرده گوش می‌کنند و با نشان دادن خط همراه با آن می‌خوانند. آموزگار توجه دانش‌آموزان را به رعایت قاعده‌ی درس، جلب می‌کند.

ب - خواندن عبارات جدید قرآنی: در جلسه‌ی دوم هر درس، تعدادی از عبارات قرآنی آمده است که معمولاً در آن‌ها به یک قاعده‌ی روخوانی تأکید شده است. دانش‌آموزان، این عبارات را با رعایت قاعده‌ی موردنظر می‌خوانند. این عبارات ترجمه شده است تا دانش‌آموزان ضمن آشنایی با مفاهیم اولیه‌ی قرآنی برای انجام فعالیت «کار در کلاس» نیز آماده شوند.

تذکر مهم: دانش‌آموزان موظف به حفظ ترجمه‌ی عبارات قرآنی و هم‌چنین مفاهیم کار در کلاس نیستند. این موارد را در ارزش‌یابی مستمر و پایانی در نظر نگیرید، ولی می‌توانید از دانش‌آموزانی که در این زمینه علاقه و توانایی بیش‌تری نشان می‌دهند به شیوه‌ای مناسب تقدیر کنید.

ج - کار در کلاس: به منظور ایجاد علاقه‌ی بیش‌تر دانش‌آموزان به قرآن و فراهم آوردن زمینه‌ی درک و فهم تدریجی عبارات ساده و کوتاه قرآن، در هر درس بخشی به عنوان «کار در کلاس» در نظر گرفته شده است. این بخش به روش یادگیری مشارکتی و به صورت گروهی توسط دانش‌آموزان انجام می‌شود. ایشان در کلاس ابتدا هر تمرین را در کتاب خود انجام می‌دهند. آن‌گاه معلم پاسخ هر سطر را از یک گروه می‌پرسد؛ اگر پاسخ نادرست بود، گروه دیگر جواب می‌دهد تا به طور غیرمستقیم دانش‌آموزان به نادرستی پاسخ اول پی ببرند.

انجام تمرین‌های «کار در کلاس» الزامی است، ولی فراگیری مطالب این بخش توسط دانش‌آموزان می‌تواند به عنوان فعالیت‌های آزاد خارج از کلاس در ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان منظور شود؛ و عدم یادگیری آن‌ها نباید در ارزش‌یابی مستمر و پایانی منجر به کسر نمره‌ای از دانش‌آموزان گردد.

جلسه‌ی سوم

الف - خواندن از روی قرآن کامل

به منظور آشنایی بیش‌تر دانش‌آموزان با قرآن کامل، احساس توانایی و اعتماد به نفس در خواندن آن و تحقق هدف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی، جلسه‌ی سوم هر درس، به آوردن قرآن کامل به کلاس و خواندن از روی آن اختصاص یافته است. این تمرین طی مراحل زیر انجام می‌شود.

- ۱- پس از آوردن قرآن کامل، هر میز حداقل یک جلد قرآن در اختیار داشته باشد.
- ۲- یک صفحه از قرآن کریم را به طور تصادفی انتخاب کنید.
- ۳- دانش‌آموزان هر میز در ظرف چند دقیقه، آیات صفحه را برای یک‌دیگر می‌خوانند.
- ۴- چند نفر از دانش‌آموزان داوطلب، هر کدام یک سطر از آن صفحه را قرائت کنند. ضمن بیان موفقیّت نسبی دانش‌آموزان، آن‌ها را به قرائت در منزل تشویق کنید.

هم چنین به منظور تقویت علاقه‌ی دانش‌آموزان به انس با قرآن کریم، تصاویری از دانش‌آموزان مسلمان سایر کشورها در حال فراگیری قرآن آورده شده است.

ب- پیام قرآنی

هدف از ارائه‌ی پیام‌های قرآنی، کسب مهارت تفکر در آیات قرآن کریم است. از دانش‌آموزان بخواهید که پس از خواندن آیه و ترجمه‌ی پیام، درباره‌ی مفهوم آن به کمک تصاویر یا پرسش‌هایی که در کتاب آمده است، به صورت گروه‌های دو یا سه نفره با یکدیگر گفت‌وگو و مشورت کنند؛ سپس نظر خود را درباره‌ی پیام و مصادیق آن در زندگی فردی، برای کلاس بیان نمایند. از دانش‌آموزان بخواهید که عبارت پیام قرآنی را در آیات درس بیابند و از روی آن بخوانند.

تبصره: می‌توانید دانش‌آموزان را تشویق کنید تا درباره‌ی پیام قرآنی، به صورت گروهی یا فردی کارهای هنری مانند نقاشی، خوشنویسی و... انجام دهند.

گاهی پیام قرآنی، دارای کلمات و ترکیباتی است که باید معنا شود. از دانش‌آموزان می‌خواهیم که با استفاده از ترجمه‌ی آیات درس و پیام قرآنی، معنای کلمات یا عباراتی را که مشخص شده است، پیدا کنند. در صورتی که این کلمات، هم خانواده‌ی آشنا و رایج در زبان فارسی دارند، از دانش‌آموزان بخواهید آن‌ها را بیان کنند. این کار هم شوق‌انگیز است و هم موجب افزایش توانایی دانش‌آموزان در درک معنای لغات مشترک قرآنی و فارسی می‌شود.

پیشنهاد: خوب است دانش‌آموزان در شروع زنگ اول، همزمان با ورود معلم به کلاس، پیام قرآنی را به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

ج- داستان

داستان را به شیوه‌ی قصه‌گویی و به زبان ساده، به کمک تصاویر برای دانش‌آموزان تعریف کنید و از بیان مطالب زائد و غیرمستند بپرهیزید. در صورت وجود وقت از دانش‌آموزان بخواهید که هر یک چند سطر از داستان را از روی کتاب بخوانند.

تذکر: معلم در پایان جلسه‌ی سوم، دانش‌آموزان را به انجام تمرینات انس با قرآن در خانه و خواندن روزانه‌ی قرآن کریم توصیه می‌کند.

جلسه‌ی چهارم

انس با قرآن در خانه: در پایان هر درس برای تقویت مهارت روخوانی قرآن، تمرین‌هایی به عنوان تکلیف خانه داده شده است. برای بهره‌گیری بیش‌تر از این بخش توجه به نکات صفحه‌ی بعد ضروری است.

۱- این بخش، تکلیف دانش‌آموزان است و باید آموزگار بر انجام آن توسط دانش‌آموزان، نظارت داشته باشد. بدیهی است این نظارت باید همراه با تشویق بوده تا ضمن کنترل تکلیف دانش‌آموزان از برخی سخت‌گیری‌های رایج به دور باشد.

۲- تمرین‌های این بخش، تقویت مهارت روخوانی و انس با قرآن در خانه را بر عهده دارد و نباید در آزمون‌های کلاسی استفاده شود.

۳- پس از بازبینی تکلیف، از دانش‌آموزان بخواهید تا تمرین‌ها را پاسخ دهند و پاسخ آن‌ها را تصحیح و تکمیل کنید.

۴- این بخش، معمولاً از سه یا چهار تمرین تشکیل شده است. در تمرین اول، روخوانی آیات درس مورد نظر است. در تمرین دوم و سوم بر برخی از قواعد روخوانی به ویژه اتصالات تأکید می‌شود و در تمرین آخر، روخوانی آیات درس همراه با بخشی از آیات دیگر در حد یک یا دو صفحه از قرآن کامل آمده است. دانش‌آموزان این صفحه‌ی قرآنی را به میزانی که در وقت مقرر مقدور است، تمرین می‌کنند و در کلاس می‌خوانند. این کار جرأت آن‌ها را در مراجعه به قرآن کامل افزایش می‌دهد و دانش‌آموزان باور می‌کنند که تلاش چند ساله آن‌ها به توانایی خواندن قرآن منجر شده است.

تذکر: هر چند که انجام تمرین با خط قرآن کامل در محدوده‌ی وقت مقرر مفید است و دانش‌آموزانی که در خواندن این آیات توانا هستند، تشویق می‌شوند و امتیاز می‌گیرند ولی از کسانی که این توانایی را ندارند، نه در ارزش‌یابی مستمر و نه در ارزش‌یابی پایانی هیچ نمره‌ای کسر نمی‌شود.

پرسش و ارزش‌یابی

به منظور سنجش پیشرفت دانش‌آموزان و تشخیص میزان توفیق آموزگار در تدریس، انجام مراحل زیر ضروری است.

۱- در جلسه‌ی بعد از تدریس، با توجه به میزان وقت موجود، هر دانش‌آموز یک یا دو سطر از آیات درس را می‌خواند. بدین ترتیب هم روخوانی آیات درس مرور و تمرین می‌شود و هم ارزش‌یابی مستمر به عمل می‌آید.

۲- چند دانش‌آموز پیام قرآنی را می‌خوانند و مفهوم آن را به زبان ساده توضیح می‌دهند.

۳- تکلیف «انس با قرآن در خانه» بازدید و بررسی می‌شود و نتیجه‌ی آن در ارزش‌یابی مستمر منظور می‌گردد.

اهداف مورد انتظار

هر چند تقویت علاقه‌ی دانش‌آموزان به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم و یادگیری آن، مهم‌ترین هدف درس قرآن است و به همین منظور محتوای آموزش از تنوع برخوردار است، ولی انتظار می‌رود دانش‌آموزان در پایان سال تحصیلی، به‌طور خاص به توانایی‌های زیر دست یابند.

۱- آیات جلسه‌ی اول هر درس را به صورت روان و معمولی بخوانند.

۲- آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و مصحف آموزشی را به صورت صحیح و شمرده بخوانند.

۳- عبارت پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را از روی کتاب بخوانند و بتوانند مفهوم آن را به زبان ساده توضیح دهند یا برخی از مصادیق آن را بیان کنند.

هر دانش‌آموز با توانایی‌های فوق، حداکثر نمره را کسب می‌کند. بدیهی است بسیاری از دانش‌آموزان بیش از این حد توفیق خواهند داشت. تفصیل این بخش نیز در کتاب راهنمای معلم آمده است.

تذکر مهم

به منظور تقویت انس دانش‌آموزان با قرآن کریم، آیات دروس برای دانش‌آموزان ترجمه شده است. از آن‌جا که دانش‌آموزان موظف به حفظ ترجمه‌ی کلمات و عبارات بخش کار در کلاس نیستند، این موارد را در ارزش‌یابی پایانی در نظر نگیرید. می‌توانید از دانش‌آموزانی که در این زمینه علاقه و توانایی بیش‌تری از خود نشان می‌دهند، به شیوه مناسب تشویق و تقدیر کنید و برای آن‌ها در ارزش‌یابی مستمر، نمره و امتیاز خاصی قائل شوید.

چند توصیه

۱- تشویق دانش‌آموزان به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم، خواندن آیات دروس شبیه نوار، حفظ پیام‌های قرآنی و برخی از آیات دروس در صورتی که بدون اجبار باشد، مناسب و ارزشمند است.

۲- در صورت امکان، نوار آموزشی را تکثیر کرده و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید.

۳- دانش‌آموزان را به فعالیت‌های جذاب خارج از کلاس تشویق کنید مانند: خواندن آیات درس در خانه در حضور والدین حتی‌الامکان هر روز به مدت چند دقیقه، گوش کردن نوار آموزشی در خانه، انجام فعالیت‌های هنری و ذوقی در باره پیام‌های قرآنی، شرکت در مسابقات و حضور در مجالس قرآنی (دارالقرآن، مساجد و هیئت‌های مذهبی) و استفاده از برنامه‌های رادیو قرآن و شبکه قرآن و معارف سیما و...

۴- توجه داشته باشید دانش‌آموزان باید تمام فعالیت‌های قرآنی به‌ویژه فعالیت‌های فوق برنامه را با رغبت و علاقه و بدون اکراه و اجبار و به دور از رقابت‌های ناسالم انجام دهند.

آموزگار عزیز، خسته نباشی! امید است که خداوند همه کارهای شما را عبادت محسوب کند و دانش‌آموزان را از باقیات صالحات شما قرار دهد.

آموزگاران و کارشناسان محترم، والدین گرامی و دانش‌آموزان عزیز می‌توانند برای هرگونه اظهار نظر و ارائه‌ی پیشنهاد در اصلاح و تکمیل برنامه‌ی درسی و کتاب‌های آموزش قرآن با گروه قرآن به نشانی زیر تماس بگیرند.

پیشاپیش از همکاری و تلاش همه‌ی عزیزان سپاس‌گزاری می‌شود.

<http://quran-dept.talif.sch.ir>

quran-dept@talif.sch.ir

وب‌گاه (وب‌سایت)

پیام‌نگار (ایمیل)